

Fredrik Bergström

23 år, radiolänkman, furir

Kylan i världen hade återvänt. De amerikanska invasionerna i Iran, Syrien och Nordkorea hade på många sett ändrat det världspolitiska läget. FN var svagare än någonsin förr och polariseringen mellan usa och resten av världen hade vuxit sig lika stark som mellan öst och väst under det kalla kriget. Demonstrationerna mot närvaron av amerikanska trupper runt om i Europa var ständigt återkommande och även klimatet inom NATO hade blivit kyligare än någonsin sedan amerikanerna under de senaste åren gjort flera operationer trots protester från andra NATO-länder.

Vänstersympatisörerna jublade när den svenske statsministern vägrade låta amerikanerna stationera trupper på svenskt territorium. Sverige anklagades för att vara en fristad åt terroristnätverk och för att inte ta i ordentligt med hårdhandskarna. Vi är ett neutralt land. ”Den svenska trotsen” blev snabbt ett begrepp i europeiska tidningar och den svenske statsministern var ivrigt påhejad av Ryssland och många av de europeiska länderna där antiamerikanska vindar blåste.

Självklart hyste de allra flesta den djupaste medkänsla för alla de amerikaner som hade omkommit under de senaste terrordåden. Men när den amerikanska presidenten började prata om väpnad aktion och hämnden lyste i hans ögon, var det många som sade ifrån. Man kan väl inte bete sig hur som helst? Sverige var ett fredligt land. Neutralt. Svenska folket var inga terrorister. Det fanns ju svenskättlingar i usa.

När allt fler amerikanska trupper flögs över till NATO-baser i Norge och Finland, började panikstämningen sprida sig i landet. Alldeles säkert var det bara en skrämselektik, men ändå. Rykten spreds vilt på kvällstidningarnas löpsedlar, och det fanns bara ett samtalsämne på kafferasterna. Vissa hävdade att amerikanerna planerade en attack för att skada eu och euron som på senare år hade vuxit sig långt starkare än dollarn. Andra att det hade att göra med Sveriges motstånd att gå med i nato. Eller att amerikanerna behövde ett krig för att ena sitt folk som så många gånger förr. Sverige var hur som helst en strategisk punkt med stora naturtillgångar och dåligt försvar.

Demonstrationer rasade runt om i Europa och USA. Norska demonstrationer slogs blodigt ner av amerikansk militär som tog sig allt större friheter i grannlandet. Den norska regeringen sade ifrån men vågade inte lägga riktig kraft bakom orden. Landet var ju redan översvämmat med amerikansk militär. Finland och Danmark höjde sin militära beredskap. Det amerikanska truppantalet höjdes i de baltiska staterna.

När den svenska samlingsregeringen började beordra ut värnpliktiga i beredskap tyckte många att man tog i. Det började smått med några hundra. Sedan några tusen. I slutändan åkte tusentals svenskar varje dag till sina militärförråd för att hämta ut kläder och utrustning. Nu klädda för att döda eller dödas. Sedan vidare färd till respektive krigsplacering och en lång väntan. Samtidigt fortsatte en intensiv men dystert uppgiven diplomati.

Beredskapstidens tand gnagde hårt på Sverige. Ekonomin, arbetslivet, familjerna – allt gick på sparlåga. Folk gick till jobbet. De visste inte vad annars de skulle göra. Det var tyst och mörkt på nätterna. När sex månader av beredskap gått, infördes mat- och bensinransonerings över hela landet och det enda som gick att köpa i anse- ligen mängder var tobak och alkohol. Matkuponger till de lokala matbutikerna kom veckovis med posten till varje hushåll och bensinransoneringen gjorde att vägarna blev till överdimensionerade gågator. Städerna tömdes sakta på män och på mod, landsbygden fylldes av civilingenjörer, snickare, kulturvetare och lastbilschaufförer.

Arton månader efter de första soldaterna kallats in, föll de första bomberna över norra Sverige. Invasion. Kollektiv förvirring. Kiruna och Malmberget sopades först under bombmattan och amerikanska soldater skeppades in från Norge på de norrländska älvarna. Tågen norrifrån lastade varje dag av tusentals människor på flykt från sina hem och skolor hela vägen från Gävle till Örebro blev till flykt- läger. När tågen vände tillbaks mot Norrbotten, fylldes de av män i gröna skjortor och med gevär på axeln.

Tre veckor av krig har förflutit. En lång front löper någonstans i höjd med polcirkeln, 10 mil från Umeå. Gårdagens

ekosändning bekräftade att Boden hade fallit. På ett tåg mot Umeå sitter fyra unga män med vapnen fastspända bakom stolsryggarna. Redo att göra en insats. För Sverige i tiden.

Han ser lite dum ut där han sitter. Ansiktet är märkt av gardinen som fungerat som huvudkudde under natten och nu visar sig fårorna i kinden när han bytt sida. Längs ena mungipan finns spår av saliv. Munnen vidöppen. Jämfört med de tre andra ser Fredrik ut som en liten pojke, med sitt slätrakade huvud och sin sammetslena hud som saknar alla tecken på skäggväxt. Det ligger i släkten.

Men det vore en ren lögn att kalla honom dum. Fredrik var en toppstudent på gymnasiet och hade framtiden utstakad som framgångsrik företagare, kanske på familjens företag i Stockholm. Det ligger också i släkten. Till det kom ett krig i vägen, det vill säga. Ett markant avbräck i familjetraditionen. Men i själva verket har det inte ändrat särskilt mycket, för Fredrik är fortfarande en entreprenör, om än något hämmad av arméns något rigida karaktär jämfört med Handelshögskolans flexibilitet. Han har alltid varit killen med idéerna, han med lösningen på problemen och som aldrig tvekat inför en utmaning. Och det här, det är den största utmaningen en man kan få.

Bakom en liten glipa rör sig ögonen. Snabbt, ryckigt. Drömmar. Ända sedan beredskapen började har han väntat spänt på vad som skulle hända. Börjat tänka i termer av fiender och allierade, funderat över taktiker och möjliga händelseförlopp. I hans huvud rör sig soldater och maskiner. Två månader fick han sitta i Enköping och koda meddelanden innan det hände något. Han är radiolänkman, en av de kanske bekvämaste men tråkigaste befattningar du kan ha. Knappa koder. Vidaresända meddelanden. Lyssna på radio. Krig förs inte inomhus. Det kändes som en befrielse att bli kallad upp till Umeå.

Men, stopp lite. Nu låter det som om Fredrik vore antingen galen, våldsam eller bara dum. Så är det inte. Se på honom här i morgonljuset, där han stilla gungar i takt med tågets rörelser. Smala tjänstemannafingrar med välvårdade naglar, klarröda läppar och ljusa hår längs med halsen som glänser i morgonsolen. Fredrik ser det här som en utmaning och han har inte ens börjat bli rädd.

Det har alltid varit en tävling. Bästa betygen, nyaste telefonen, snyggaste tjejen, sisten i plurret är en rutten sill. Inte för att det är roligt. Det bara är så.. Det finns de som startar det och de som accepterar det, och Fredrik står

bland de sistnämnda. Tävlingen gör honom taggad och framgångsrik men knappast lycklig. I slutändan blir det ensamt när det inte finns någon där, som verkar ha äkta känslor eller som faktiskt bryr sig. Två olika föräldrar, två olika lägenheter, två oförenliga viljor men med en gemensam nämnare. Det är alltid den andres problem. Vänner känns mest som ett tidsfördriv och flickvänner är... inte. Man kan inte vara bäst på allt.

Han kom sist till stationen i Stockholm. Så klart. Tråkigt nog har Fredrik ännu inte kommit på fördelarna med att vara först på plats för att lära känna nya personer efter hand de kommer, utan tvingas alltid till berättelser, stående repliker eller putslustiga skämt. När man kommer från en liten isolerad värld så framstår det som självklart att man har något att prata om med andra från den världen, men den verkliga världen är det inte lika enkelt. Det var inte alls någon sorglig samling som stod där på perrongen när han kom, som han sa. De var bara inte lika uppspelade som honom.

Var du än kommer ifrån har du alltid din egen lilla värld och vad som rör sig utanför den förväntas fungera på samma sätt som det vanligtvis gör. Beroende på hur stor, säker, galen, etniskt rensad den är, hur många 7-Eleven det finns i närheten eller hur vanligt det är att man hälsar på sina grannar, så fungerar den olika bra ihop med andra små världar. Den lilla världen för Fredrik, väl valda delar av Stockholm det vill säga, är okomplicerad och trygg. Människorna där förväntas inte göra något för någon annan. De tror på individuell frihet, det goda livet, att rå sig själv och de sina och att samhället fungerar som det ska om man betalar skatt. Fredrik förväntas kunna, göra och veta mycket, hälsa hövligt, äta middag med någon av föräldrarna på söndagarna och ha sett världen innan han är 30. Han har varit i Nice, London, Halmstad och New York men aldrig ovanför Uppsala förrän nu.

Det finns fördelar också. Som välbärgad och välutbildad har du oftast rätt. Du vet lite mer, lite bättre än de andra. Det är få förunnat privilegiet att kunna spekulera sådant man egentligen inte vet särskilt mycket om, och dessutom komma undan med det. Kan du inte veta bäst så kan du i alla fall låtsas som om du gör det om du inte riskerar att få på tasken av någon med faktakunskaper. Fredrik förstår sig på mycket och orden letar sig snillrikt fram som myror i halsen, de myllrar och verkar aldrig kunna ta slut när man väl rört om i stacken. Sällan finns det någon där som kan sätta honom på plats igen. Det lyser ur hans ögon när han berättar om allt han har varit med om, allt han har hunnit

tänka och planera i sitt långa liv. Verbala överfall om allt som engagerar honom. Och det, det är många saker det. Nu är det krig som står högst på dagordningen.

Någonstans hörs Eldhs och Törngrens röster. Härnösand? Tyst i vagnen. Minnen från natten kommer fram. Törngrens snarkande, väskor som släpas över golvet, tystnaden som blev allt högre ju längre upp i landet de kom. Trots att kriget rasar uti våra fjällar, verkar det inte som om det behövs mer folk i Norrland. Olssons mörka stämman hörs igen. Han passar inte riktigt in i gruppen. Till rösten, till sättet, tonfallet, åldern, känslan. De andra två är från Sydsverige och betydligt yngre, kanske några år äldre än Fredrik. De träffades på stationen i Stockholm och ingen känner någon mer än någon annan. Både Eldh och Törngren, befälet, verkar vara bra män. Olsson däremot. Det är svårt att få grepp om honom. Kanske är det norrländskan.

Men varför lita på någon? Onödigt. Eller dumt. Tillit måste vinnas och det är kanske det mest svårfortjänade som finns här i världen.

–*Va?*

Det kom ett ord med Fredriks sömnspruckna stämman. En smula förvirring. En suddig bild letar sig in mellan ögonlocken. Eldh. Yvig blond kalufs och sorgsna ögon. Bredvid honom Törngren, med betydligt mörkare hår och med humör i blicken. Och Olssons axel med en liten vit fläck av Fredriks saliv. Fyra soldater på väg till Umeå utan någon direkt aning om vad det rör sig om, åtminstone lät det inte så på Törngren när de andra frågade. Det klickande ljudet från hjulens rusande över skarvarna blir tydligare. Med 200 kilometer i timmen kommer kriget närmare.